

شرح درد اشتیاق

* شرح درد اشتیاق
(مجموعه مقالات با رویکرد زیبایی‌شناسی و بلاغی).
* دکتر جلیل تجلیل.
* چاپ اول، تهران: سروش ۱۳۸۷.

نگاره‌هایی

از گردش روز و شب در شاهنامه فردوسی

* نگاره‌هایی از گردش روز و شب در شاهنامه فردوسی.
* به کوشش عسکر ظروفچی.
* چاپ اول، تهران: واژه‌آرا ۱۳۸۷.

مجموعه مقالات دکتر جلیل تجلیل، با عنوان شرح درد اشتیاق، شامل ۴۰ یادداشت و مقاله است و همچنان که از عنوان فرعی کتاب برمی‌آید، عمده مقالات، با رویکرد تحلیل مبانی زیبایی‌شناسی و بیان عناصر بلاغی در ادبیات ایران به نگارش درآمده است. عناوین این مقالات بدین شرح است: صورتگری فردوسی؛ طبع روان و افسونگری فردوسی؛ پژوهشی در مجاز؛ علاقه‌های مجاز و رساله‌ای از عصام‌الدین؛ در بیان علاقات مجاز؛ اقتباسات سعدالدین تفتازانی از عبدالقاهر جرجانی؛ آشنایی با تصویر فنی؛ نمایش هنری در قرآن؛ بلاغت پیامبر (ص)؛ بلاغت قرآنی و پرتو آن در ادب فارسی و عربی؛ سبیری در بلاغت نهج البلاغه؛ جاذبه‌های شعری خاقانی؛ ابتکار، مفاخره، تعریض؛ ملاحظاتی در مضمون‌پردازی دیوان خاقانی؛ هماهنگی تصویر و آهنگ در شعر خاقانی؛ توصیف کعبه و مدینه و خراسان در شعر خاقانی؛ نوعی تشبیه در خسرو و شیرین نظامی؛ طیف بیانی در منشور غزل حافظ؛ تصاویر بلاغی در منطق‌العشاق؛ چشمه‌سار بلاغت در شعر فارسی؛ ترفندهای بلاغی در عشاق‌نامه عراقی؛ پرند بلاغت سلمان؛ فروغ بلاغت در جامع‌التواریخ؛ غوری در دیوان حزین؛ از جمال شعر نباتی؛ مینوی شعر منوچهری؛ مفاخره در شعر فارسی؛ توصیف اسب در شعر فارسی؛ سبیری در حواشی الإیضاح، مصحح محدث آرموی؛ تعهد در شعر اقبال؛ تأثیر شاعران ایرانی در شعر فضولی؛ پیوند دانش و تهذیب در اسلام؛ شعر از دیدگاه پیامبر (ص)؛ پیشوای پرهیزکاران در شعر فارسی؛ جایگاه والای ولی‌عصر (عج) در آیات واحادیث و شعر فارسی؛ چیرگی و دلنشینی نثر زرین کوب و خاطراتی از آن بزرگ؛ سعدی و معرفت کردگار؛ موج تهذیب و تعالی در کلام حافظ (در دو بخش)؛ تحلیل ابیاتی از جام‌جم اوحدی.

نویسنده در دو مقاله «صورتگری فردوسی» و «طبع روان و افسونگری فردوسی» به بیان ترفندهای زیباشناسانه در شاهنامه فردوسی می‌پردازد. اساس گفتار «صورتگری فردوسی»، تشریح استادی فردوسی در توصیف حوادث و مناظر در داستان جنگ کاووس با شاه مازندران، توصیف رخس و کارآگاهی‌های او و اسبان دلاور و وفادار شاهنامه، سیمرغ، توصیفات از پدیده‌های جهان، همچون سرما و بوران و ...، توصیفی از نی‌نامه رستم، اسکندر و کید هندی، زردماهی و ازدهاست. در گفتار «طبع روان و افسونگری فردوسی» نیز بحث در ایجاز و اطناب در سخن فردوسی است.

این کتاب شامل ابیاتی از شاهنامه است که در آنها به نوعی به طلوع خورشید، غروب خورشید، وصف صبح و شب و روز و طلوع ماه و ستاره و ... اشاره شده است. مؤلف در این مجموعه در ۴ بخش، موارد زیر را تقسیم‌بندی و ابیات شاهد هر کدام را نقل کرده است:

بخش اول: جلوه‌های طلوع (طلوع و سر برزدن خورشید، سپیده‌دم، روز شدن و روشن شدن، خورشید همچون یاقوت، خورشید و برج‌های فلکی، خورشید و نیمروز).

بخش دوم: جلوه‌های غروب (غروب و زرد شدن خورشید، غروب و ناپدید شدن خورشید، غروب و فرارسیدن شب، شب و تیرگی، گذر شب و روز).

بخش سوم: جلوه‌های ماه و ستاره (آرایش ماه و ستاره، ماه و ستاره).

بخش چهارم: یادآور جلوه‌های طلوع و غروب (یادآور طلوع به کردار خورشید، یادآور طلوع و برج‌های فلکی، یادآور غروب و تیرگی از گرد سپاه، یادآور غروب و ماه و ستاره، یادآور غروب زندگی).

کتاب با پیشگفتاری از آقای دکتر اسماعیل حاکمی آغاز می‌شود و در انتها، منابع و مأخذ کتاب آمده است. کتاب فاقد توضیحات و تحلیل‌های مربوط به ابیات است و صرفاً به ذکر و نقل شواهد شعری پرداخته است.